

Varstvo interspolnih oseb v Evropi

Priročnik za oblikovalke_ce politik in zakonodaje

Dan Christian Ghattas

KONTROLNI SEZNAM

**Financira
Evropska unija**

This publication has been produced with the financial support of the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020. The contents of this publication are the sole responsibility of ILGA-Europe and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

KONTROLNI SEZNAM - KAZALO

1. VARSTVO TELESNE CELOVITOSTI INTERSPOLNIH OSEB	4
2. VARSTVO INTERSPOLNIH OSEB PRED DISKRIMINACIJO NA VSEH PODROČJIH	4
3. ZDRAVJE	5
4. IZOBRAŽEVANJE	6
5. ZLOČINI IZ SOVRAŠTVA IN SOVRAŽNI GOVOR	7
6. VPIS PODATKA O SPOLU V MATIČNI REGISTER OB ROJSTVU	7
7. PRAVNO PRIZNANJE SPOLA	8
8. DOSTOP DO PRAVNEGA VARSTVA IN ODŠKODNINE	8
9. ZBIRANJE PODATKOV: NASLAVLJANJE VRZELI V RAZISKAVAH	8
10. FINANCIRANJE - USTVARJANJE TRAJNOSTI	9

1. Varstvo TELESNE CELOVITOSTI interspolnih oseb

Z namenom interspolnim osebam zagotoviti pravico do zdravja, samoopredelitve in telesne celovitosti, bi morale države oblikovati zakone, ki izrecno:

- prepovedujejo kakršnekoli nepovratne, nenujne kirurške ali druge posege, razen če je interspolna oseba dala osebno, svobodno in v celoti informirano soglasje
- vzpostavljajo ustrezne pravne sankcije za zdravstvene delavke_ce, ki izvajajo kakršnekoli nepovratne, nenujne kirurške in/ali druge posege, ki jih je mogoče odložiti, vendar jih niso odložile_i
- ustanovljajo neodvisno delovno skupino, ki bo v enaki meri sestavljena iz strokovnjakov_inj za človekove pravice, interspolnih strokovnjakov_inj, psihosocialnih strokovnjakov_inj in medicinskih strokovnjakov_inj, za pregled in revizijo protokolov obravnave
- vzpostavljajo pravico do strokovno občutljivega¹ svetovanja pri izvajalcih_kah, ki so usposobljen_ei za delo z interspolnimi osebami
- podaljšujejo obdobje hrambe zdravstvene dokumentacije na vsaj 40 let
- podaljšujejo zastaralne roke za kirurške in/ali druge posege na najmanj 20 let in jih začasno prekinjajo do minimalne starosti 21 let zadevne osebe
- omogočajo kirurške in/ali druge povratne in nepovratne posege na zreli_em mladoletnici_ku, če ta poda osebno in v celoti informirano soglasje
 - vzpostavljajo prisotnost neodvisne tretje osebe, ki bo sodelovala v postopku, da se zagotovijo načela privolitve
- določijo zakonske obveznosti za zdravstvene delavke_ce, da:
 - celovito informirajo posameznico_ka o obravnavi, vključno z drugimi možnimi zdravstvenimi možnostmi in podrobnostmi o tveganjih ter možnih dolgoročnih posledicah in učinkih, na podlagi najnovejših zdravstvenih informacij.
 - zagotovijo pacientki_u in njenim_njegovim staršem ali zakoniti_emu skrbnici_ku podroben zapisnik posveta
- odpravijo kritje pohabljanja spolnih organov interspolnih oseb v javnem in zasebnem zdravstvenem sistemu.
- zagotavljajo, da predpisi in prakse v javnem in zasebnem sektorju ne zaobidejo nacionalne varnosti in protidiskriminacijske zakonodaje in določb.

2. Varstvo interspolnih oseb pred diskriminacijo na VSEH PODROČJIH

- vključiti »spolne značilnosti« kot zaščitno podlago v vsi obstoječo in prihodnjo protidiskriminacijsko zakonodajo in določbe ter v zakonodajo in določbe o zločinih iz sovraštva in sovražnem govoru. Podlaga »spolne značilnosti« bi morala:

¹ Iz besedila malteškega zakona iz leta 2015 se »občutljivo za strokovnjake« hkrati nanaša na eksplicitno strokovno znanje in izkušnje skupaj z občutljivostjo prek prilagojenih izobraževalnih programov.

- biti izrecno vključena v vse določbe in zakonodajo o enakem obravnavanju in protidiskriminaciji
 - zagotoviti izrecno zaščito na področju zaposlovanja, dostopa do blaga in storitev, vključno s stanovanji, ter pristransko motiviranega nasilja
 - zagotoviti izrecno varstvo pred diskriminacijo na področju socialne zaščite, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom, ter socialnimi ugodnostmi in članstvom v organizacijah delavk_cev in delodajalk_cev
 - zagotoviti, da zastaralni roki upoštevajo čas, ki ga žrtev diskriminacije potrebuje, da si opomore od diskriminacije
- vzpostavitev celovitih ukrepov za ozaveščanje splošne javnosti
- vzpostaviti obvezno usposabljanje na podlagi človekovih pravic interspolnih oseb in vprašanih interspolnosti za strokovnjake_inje, ki delajo na področjih:
- zdravstvene oskrbe vključujoč zdravnice_ke, babice, psihologe_inje in druge strokovne delavke_ce, ki delajo v zdravstvenih panogah (npr. administrativno osebe ob sprejemu)
 - duševnega zdravja in svetovanja
 - izobraževanja
 - organov pregona
 - oskrbe starejših
 - učenja; učitelji_ce, socialne_i delavke_ci, šolske_i psihologinje_i in šolsko osebje
 - sindikatov in sveta delavk_cev
 - zdravstvene_i delavke_ci ter zdravnice_ki v podjetjih

3. ZDRAVJE

Vzpostaviti:

- pravico do zdravljenja, ki temelji na telesnih potrebah posameznice_ka in ni omejena z uradnim podatkom o spolu v dokumentih osebe
- pravico do vseživljenjskega kritja vseh zdravil, potrebnih kot posledica kirurških in/ali drugih posegov na spolnih značilnostih osebe, s strani državnega povračilnega sistema državnega zdravstvenega zavarovanja
- pravico do dostopa kritja za katero koli zdravljenje, brez omejitev izhajajoč iz uradnega podatka o spolu osebe
- pravico do svetovanja in podpore za vse zadevne posameznice_ke in njihove družine
- pravico, ki osebam, ki so preživele interspolno genitalno pohabljanje (IGM) omogoča dostop do reparativnega zdravljenja
- pravico dostopa do zdravstvenih kartotek

Sprejeti sledeče ukrepe:

- zagotoviti psihosocialno in medvrstniško podporo interspolnim osebam in njihovim družinam

- vzpostaviti strokovno interspolno vrstniško svetovanje (tj. vrstniška podpora s strani usposobljenih vrstniških svetovalk_cev)
- vključiti interspolnost v vse medicinske učne načrte in učne načrte na področju zdravja in zdravstvene oskrbe
- vključiti pozitivne in opolnomočujoče informacije o obstoju interspolnih oseb v informativno gradivo, namenjeno bodočim staršem.

4. IZOBRAŽEVANJE

Ključni dodatni ukrepi za zaščito interspolnih študentov_k vključujejo:

- vzpostavitev sistemov podpore za ranljive študente_ke, zlasti interspolne študente_ke, in njihove potrebe
- vzpostavitev razčlenjenega zbiranja podatkov o ustrahovanju in nadlegovanju v šolskih okoljih
- vzpostavitev orodij za spremljanje, vrednotenje ter meritev vključujočnosti šol
- vključevanje interspolnih oseb in informacij o obstoju več kot dveh bioloških spolov v šolske učne načrte, učbenike in izobraževalna gradiva na pozitiven in opolnomočujoč način
- oblikovanje šolskih politik, ki
 - izrecno varujejo interspolne študente_ke/študente_ke z raznolikimi spolnimi značilnostmi
 - vključujejo osnovne informacije o interspolnih študentih_kah
 - izrecno spoštujejo pravico vseh učencev_k, da odkrito razpravljajo in izražajo svojo spolno identiteto in izraz ter svoje spolne značilnosti
 - izrecno vključujejo slabšalni jezik v obseg ustrahovanja
 - zajemajo vedenje, ki se dogaja v šoli, na šolski posesti, na prireditvah in dejavnostih, ki jih sponzorira šola, kot tudi uporabo elektronske tehnologije in elektronske komunikacije, ki se dogaja v šoli, na šolski posesti, na prireditvah in dejavnostih, ki jih sponzorira šola, na šolskih računalnikih, omrežju, forumih in poštnih seznamih
 - vzpostavljajo nizkopražne mehanizme psihološke in socialne podpore za interspolne študente_ke
 - izrecno določajo pravico interspolnega študenta_ke, da se mu_ji na zahtevo zagotovi posebna ureditev v zvezi s spolno opredeljenimi prostori, kot so stranišča in garderobe
 - spodbujajo šole, da določijo objekte, namenjene za uporabo eni osebi naenkrat, kot dostopne vsem učencem_kam ne glede na njihov spol ali spolno identiteto, in vključijo takšne objekte za enega uporabnika_co v novogradnjo ali obnovo
 - omogočajo vsem učencem_kam, da sodelujejo pri pouku telesne vzgoje in športnih dejavnostih, vključno s tekmovalnimi športi, na način, ki je skladen z njihovo spolno identiteto

- spodbujajo šole, da ocenijo vse objekte, dejavnosti, pravila, politike in prakse, ki temeljijo na spolu, da zagotovijo, da izpolnjujejo zahteve glede enakega obravnavanja
- izrecno zavezujejo delavce_ke šole k uporabi imena in zaimka na željo dijaka_inje, ne glede na to, ali sta bila spremenjena v uradnih dokumentih.
- potrdijo ali ugotovijo obveznost šole, da spremeni uradno evidenco študenta_ke, da odraža spremembo uradnega imena ali spola po prejemu dokumentacije, da je bila ta sprememba odobrena.

5. ZLOČINI IZ SOVRAŠTVA IN SOVRAŽNI GOVOR

Za boj proti vsem oblikam izražanja, ki bi lahko povzročile, širile ali spodbujale sovraštvo in diskriminacijo do interspolnih oseb, je pomembno, da:

- vključijo »spolne značilnosti« kot zaščitno podlago v obstoječo zakonodajo in določbe o sovražnem govoru in zločinih iz sovraštva
- prepovejo interfobičen govor v medijih, vključno z internetom
- vključijo interspolne osebe kot ranljivo skupino v določbe in ukrepe, ki zadevajo pravice, podporo in zaščito žrtev kaznivih dejanj
- spremljajo interfobičen sovražni govor in zločine iz sovraštva
- ustvarijo in ocenijo zaščitne ukrepe za preprečevanje interfobičnega sovražnega govora in zločinov iz sovraštva
- ovrednotijo obstoječe ukrepe v zvezi z vključevanjem interspolnih oseb.

6. VPIS PODATKA O SPOLU V MATIČNI REGISTER OB ROJSTVU

Dokler so podatki o spolu vpisani v register ob rojstvu, bi morale države zagotoviti, da se obstoječa raznolikost spolov odraža v možnostih, ki so na voljo za registracijo otrokovega spola. Države bi morale

- staršem posredovati zakonsko predpisane informacije o pravnih možnostih za vpis otroka še pred rojstvom
- omogočati tri (moški, ženski, nebinarni ali enakovredni) ali več označevalcev spola pri registraciji otroka brez pogoja zdravstvenega potrdila ali diagnoze
- omogočati spolno nevtralna imena (brez določila dodatnega spolno zaznamovanega imena)
- omogočati spolno nevtralna družinska imena oz. priimke
- omogočati odlog vpisa spola v rojstni list, dokler otrok ni dovolj zrel za sodelovanje v procesu odločanja
- omogočati rojstne liste brez vnosa oznake spola

- staršem oz. skrbnikom_cam omogočati, da izberejo M, F, X za otrokov potni list, če je bil otrok registriran z nebinarnim (ali enakovrednim), neopredeljenim označevalcem spola ali brez oznake spola (vnos ostane prazen ali registriran kot "ni določeno").

7. PRAVNO PRIZNANJE SPOLA

Prosimo, oglejte si obsežen priročnik in kontrolni seznam "Pravno priznanje spola v Evropi", ki ga je leta 2016 objavila organizacija Transgender Europe.²

8. DOSTOP DO PRAVNEGA VARSTVA IN ODŠKODNINE

Malteška deklaracija iz leta 2013, ki vsebuje skupne zahteve mednarodne interspolne skupnosti, poziva države, naj

- pripoznajo, da medikalizacija in stigmatizacija interspolnih oseb povzročata resne travme in težave v duševnem zdravju
- zagotovijo ustrezno priznanje trpljenja in krivic, povzročenih interspolnim osebam v preteklosti
- zagotovijo ustrezno popravilo krivic, odškodnino, dostop do pravnega varstva in pravico do resnice.

9. ZBIRANJE PODATKOV: naslavljanje vrzeli v raziskavah

Obstaja nekaj parametrov, ki ob upoštevanju dokazano povečujejo uporabnost izsledkov raziskav o interspolnih oseb in pomagajo pri razvoju ciljnih raziskovalnih pristopov:

- Raziskave interspolnosti morajo spraševati o izkušnjah oseb, ne o njihovih identitetah
- Interspolnih oseb ne bi smeli raziskovati le kot podskupino LGBTI, ampak kot samostojen del populacije; ločevanje podatkov je ključno
- Sodelujte z organizacijami in skupinami medvrstniške podpore, ki jih vodijo interspolne osebe
- Posvetujte se z interspolnimi aktivisti_kami in organizacijami pri ustvarjanju vprašalnikov IN pri analizi in kontekstualizaciji podatkov.

² <https://tgeu.org/wp-content/uploads/2017/02/Toolkit16LR.pdf>

10. FINANCIRANJE - ustvarjanje trajnosti

Države bi naj:

- financirale delo, ki ga vodijo interspolne osebe
- zagotavljale prilagodljivo in stabilno financiranje interspolnih organizacij in skupin
- zagotavljale zadostna sredstva za plačano osebje
- vlagale v preprečevanje izgorelosti, travmatiziranosti in posttravmatsko delo
- vlagale v krepitev organizacij interspolnih oseb in skupin
- podpirale interspolne aktiviste_ke pri gradnji skupnosti in delu na nacionalni ravni
- izobraževale institucije za financiranje in vrstnike_ce glede vprašanj interspolnosti
- za interspolne skupine zmanjševale ovire pri iskanju in prijavi za financiranje
- vlagale v projekte vodene s strani interspolnih oseb, ki ponujajo usposabljanja za medicinske in druge strokovnjake_inje
- vlagale v vrstniške podporne skupine, po možnosti tiste, ki delujejo v skladu z vrednotami depatologizacije in človekovih pravic.